

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen
Alumni Sociale Geografie & Planologie

ALUMNI NIEUWSBRIEF

NUMMER
02 2014

Voorwoord • Gevolgen van
oliepalm expansie door kleinschalige
producenten • Mentornetwerk •
Terugblik Godag 'Alles Stroomt'
• Promoties • Teaching Fellowship
Internationalisering • Nieuws van de
V.U.G.S. • GEOColumn

Op de valreep van het jaar sturen wij u nog een alumni nieuwsbrief. Paul Burgers neemt u mee in zijn verhaal over de gevolgen van oliepalm expansie door kleinschalige producenten: De rol van migranten en lokale gemeenschappen. Onlangs is in Indonesië zijn boek hierover gepresenteerd.

Nog meer onderzoek in deze nieuwsbrief. Vele promovendi hebben de afgelopen maanden hun proefschrift afgerond en verdedigd in de Senaatszaal in het Academiegebouw.

In het najaar zijn wij samen met het Utrechts Universiteitsfonds een Mentornetwerk gestart. Dit is een digitaal netwerk tussen alumni en studenten met dezelfde studieachtergrond. Een mooi initiatief om onze studenten een stapje verder te helpen. Wij

hopen van harte dat nog meer alumni zich aanmelden bij dit Mentornetwerk. In de nieuwsbrief leest u hier meer over. In de Geocolumn van Ton van Rietbergen wordt nog een mooi initiatief genoemd. Het KNAG werkt samen met de Universiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam aan de bouw van een geografie portaal. Een site waar alles wat met geografie te maken heeft, in de meeste brede zin van het woord, zal worden aangeboden en ontsloten. Zodra dit geografie portaal beschikbaar is, zullen wij u hier uiteraard van op de hoogte stellen.

Wij wensen u veel geografisch leesplezier en een gezellige decembermaand.

Met geografische groet,
Erika van Middelkoop

Gevolgen van oliepalm expansie door kleinschalige producenten

De rol van migranten en lokale gemeenschappen

Van de vloeibare biobrandstoffen bio-ethanol en biodiesel wordt beweerd dat ze qua broeikasgas-uitstoot gunstiger zijn dan fossiele brandstoffen. Echter, de gebruikte biomassa komt voor een groot deel uit energiegewassen, die veel ruimte nodig hebben. Daardoor concurreert deze energiebron met andere hulpbronnen en gewassen om het beperkte land, waar in veel gevallen het landgebruik natuur of voedselverbouw is. Bestaande onderzoeken wijzen uit, dat wanneer dergelijke indirecte landgebruiksveranderingen meegerekend worden, de winst qua broeikasgas uitstoot verre van gunstig is. Dit is met name het geval in tropische gebieden, zoals Indonesië, waar vooral oliepalm plantages (primair) regenwoud vervangen. Dit wordt nog erger, wanneer het om de conversie van bos op veengronden gaat.

Nu hout-exporten sterk achteruitgaan als gevolg van steeds kleiner wordende arealen bos, wordt palmolie een belangrijk exportproduct voor de Indonesische regering. Daarnaast om-

armt de Indonesische regering oliepalm omdat het een belangrijke bijdrage kan leveren aan armoede bestrijding in rurale gebieden.

De gevolgen (zowel positief als negatief) van dergelijke ontwikkelingen waren een belangrijk uitgangspunt voor een groot interdisciplinair onderzoeksprogramma, gestart in 2009, gefinancierd door het NWO/WOTRO en het KNAW. Het 'Agriculture beyond Food' programma beoogde inzicht te krijgen in de negatieve effecten te minimaliseren, en positieve effecten bevorderen. Een drietal clusters (uit Groningen, Leiden en Utrecht) hebben samengewerkt aan de beantwoording van deze vragen vanuit verschillende invalshoeken en voor verschillende energie gewassen, te weten oliepalm en jathropa.

Binnen de faculteit Geowetenschappen, hebben hoofdaanvragers Dr. Paul Burgers, onder leiding van Prof. Annelies Zoomers (International Development Studies) en Dr. Pita Verweij van het Copernicus Instituut voor duurzame ontwikkeling sinds 2009 een interdisciplinair onderzoek naar indirecte effecten

van oliepalm expansie in de provincies Riau (Sumatra), en Oost Kalimantan uitgevoerd. Dit onderzoek is uitgevoerd met diverse promovendi uit Nederland en Indonesië, en in nauwe samenwerking met staf van diverse Indonesische universiteiten en instituten.

Het Utrecht cluster merkte dat veel onderzoek naar indirecte effecten op landgebruiksveranderingen zich richt op de gevolgen van de ontwikkeling van grootschalige plantages op ontbossing, dan wel op sociale effecten, vooral waar het gaat om het verdrijven van lokale gemeenschappen. Het Utrecht cluster voorzag dat landconversie processen door een toenemend aantal kleinschalige oliepalm producenten niet of nauwelijks bestudeerd zijn. Dit werd door het cluster echter gezien als een potentieel grote factor in landconversie processen in Indonesische oliepalm gebieden.

Het onderzoek is uitgevoerd in twee provincies van Indonesië, de provincie Riau op Sumatra, en de provincie Oost Kalimantan. Riau is reeds vanaf de jaren '70 een palmolie producerende

provincie, terwijl Oost Kalimantan een "nieuwkomer" genoemd kan worden. Op deze manier kunnen mogelijke vergelijkingen getrokken worden in de manier waarop oliepalm expansie plaatsvindt.

Oliepalm gerelateerde migratie

Met een jaarlijkse bevolkingsgroei van meer dan 4%, ligt de bevolkingsgroei van Riau ver boven het nationaal gemiddelde van 1.3%. Dit hoge percentage blijkt met name een gevolg te zijn van grote in-migratie. Hoewel in eerste instantie transmigratie programma's migratie begeleidde, gaat het tegenwoordig vooral om spontane migranten die vanuit heel Indonesië naar Riau komen op zoek naar een beter bestaan. Oliepalm blijkt inderdaad een grote inkomstenbron te kunnen zijn. Op jaarbasis kan een volwassen oliepalm plantage tussen de 5000-9000 US\$ per ha per jaar opleveren. Een jonge plantage al snel rond de 2500 US\$ per ha per jaar. Een groot aanbod van werk op andermans plantages geeft vooral de tweede groep migranten mogelijkheden om als arbeider op andermans plantages te werken.

Veranderende ethniciteit migranten

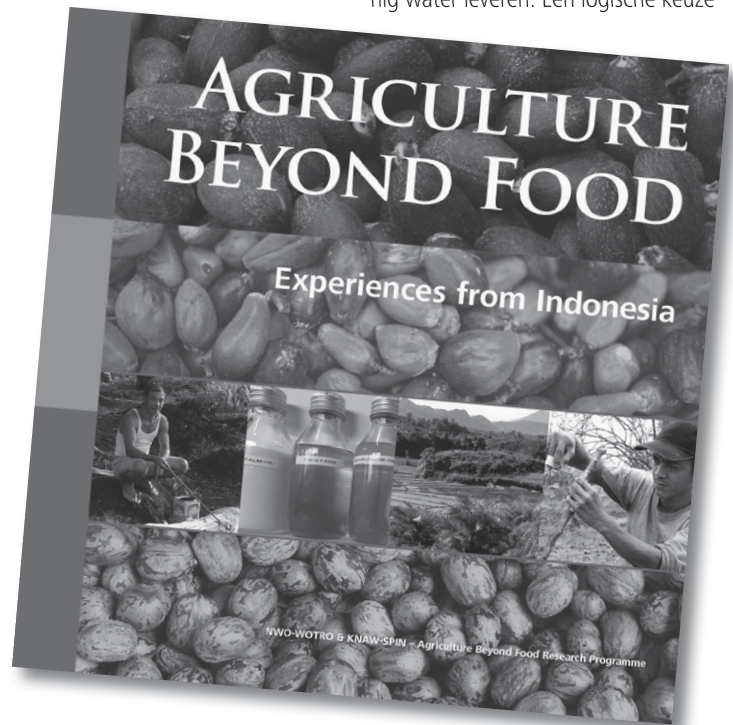
In het begin waren het veelal Javaanse migranten, die zich via netwerken van reeds gevestigde Javaanse families uit vroegere transmigratie programma's in Riau vestigden (zo'n 61% van de beginnende kleinschalige oliepalm expansie blijkt uit het onderzoek). Lokale gemeenschappen tonen lange tijd geen interesse, omdat ze rijstverbouw veelal met rubber of andere gewassen combineren. In de laatste twee decennia hebben zij echter ook de verbouw van oliepalm omarmd; zo'n 55% van de oliepalm expansie komt op naam van (families uit) lokale gemeenschappen.

Van slachtoffer naar grondspeculant?

Waar in veel onderzoeken de lokale gemeenschappen slachtoffer zijn van

landjepik, blijkt nu dat lokale gemeenschappen in Riau hun traditionele claims op (primaire) bos en braakliggend land inzetten om land te verkopen aan migranten. Deze landmarkt ontwikkelt zich snel. In recente jaren arriveren steeds meer migranten met eigen kapitaal. Het onderzoek toont aan, dat 91% van de onafhankelijke, kleinscha-

winst uit rijstverbouw, door ongunstige prijsverhoudingen tussen in-puts en opbrengsten, laten landbouwstatistieken zien, dat van alle conversie van rijstland in Riau, zo'n 40% wordt omgezet naar oliepalm in 2010. Daarnaast speelt klimaatverandering en dus onregelmatige regenval een steeds groter wordende rol, waardoor irrigatiesystemen te weinig water leveren. Een logische keuze

lige palmolie producenten hun plantage heeft gefinancierd via eigen middelen.

Ongecontroleerde ontbossing

Het gevolg van deze landverkopen lijkt een nauwelijks te controleren golf van ontbossing te veroorzaken. Enorme aantallen spontane migranten met gemiddeld 1-2 ha land blijken een significante factor te worden in de continue ontbossing van de laatste overgebleven bosgebieden. Dit zijn veelal beschermde gebieden, zoals het Tesso Nilo nationaal park in Riau en de veenmoerasbossen langs de oostkust.

Conversie van rijstvelden

Met de conversie van de "laatste frontiers" in Riau lijkt een ander groot probleem zich te ontplooiën. Rijstvelden worden steeds vaker omgezet naar oliepalm plantages. Weinig tot geen

voor een boer om een verliesgevende activiteit om te zetten in de lucratieve oliepalm activiteiten, en zo zijn rijst verkoopt.

Oplossingen?

Grote internationale initiatieven zoals de RSPO (Round Table for Sustainable Oil Palm) poogt duurzame palmolie te ontwikkelen, die onder andere geen ontbossing en sociale misstanden (landjepik) heeft veroorzaakt. Hoe kunnen we dit proces in betere banen leiden? Het Copernicus instituut heeft daarom vooral in Oost Kalimantan onderzoek gedaan naar mogelijkheden om gedegradeerde gronden te gebruiken voor oliepalm expansie. Vanuit Wageningen werkt Paul Burgers tegenwoordig met collega's aan verhoging van opbrengsten per ha voor kleinscha-

Al na 10-15 jaar verandert een houten hut in een 'droomhuis'

lige producenten. Meer opbrengst op hetzelfde areaal vermindert de behoefte nog meer land aan te boren. Hoe om te gaan met migranten die mogelijk in nog grotere getallen arriveren bij hogere opbrengsten is een belangrijke uitdaging. Een cruciale rol is zeker weggelegd voor duurzaam landgebruik en planning met een sterke en kundige

lokale overheid om dit in goede banen te leiden.

Dit landgebruik is ruwweg onder te verdelen in drie soorten vegetatie, variërend van gedegradeerd bos (bos dat door houtkap is verarmt) tot pure graslanden. Het moge duidelijk zijn dat de eerste categorie wellicht vanuit een ruimtelijke planningsperspectief in veel gevallen het bos kan laten regenereren, zeker waar deze gebieden belangrijke ecosysteemdiensten kunnen vervullen, zoals waterbeheersing. De tweede categorie van stukken land die meer richting graslanden gaat, is meer geschikt voor planning. De bevindingen van het cluster zijn dan ook een input voor de ontwikkeling van een meer participatie planningsmodel om ontwikkeling van oliepalm in betere, meer duurzame, banen te leiden. Dit is voor Indonesië van groot belang, gezien de toenemende druk van Europa dat enkel nog duurzame palmolie mag worden geïmporteerd. De rol van de Round table for Sustainable Palmoil (RSPO) is hier van belang. Oliepalm dat bos heeft vervangen kan al nooit meer

het predicaat duurzaam van de RSPO krijgen, die dit o.a. via remote sensing controleert wanneer bedrijven zich aanmelden voor RSPO certificering. Echter, het stijgende probleem van kleinschalige producenten, in Riau provincie al meer dan 60% van de aanplant, is een nog onopgelost probleem, zeker wanneer het als RSPO moet dienen. Het onderzoek vanuit IDS is een belangrijke toevoeging aan dit debat; hoe gaan we die enorme groepen migranten en lokale eenlingen bewegen niet langer nieuwe oliepalm te planten door het omzetten van bos? Het verworven inzicht van hoe deze migratiestromen werken en kunnen voortbestaan is een belangrijke eerste stap in het controleren en meer duurzaam verbouwen van vooral de kleinschalige palmolie producenten, die in de toekomst niet alleen in Riau, maar ook in Oost Kalimantan een steeds grotere rol gaan spelen.

Paul Burgers, Plant Production Systems, Universiteit Wageningen

Mentornetwerk digitaal netwerk tussen alumni en student

Samen met het Utrechts Universiteitsfonds/alumnibureau van de Universiteit Utrecht is het departement Sociale Geografie en Planologie in november een pilot **Mentornetwerk** gestart voor (in eerste instantie) masterstudenten SG&PL. Het Mentornetwerk is een digitaal netwerk dat alumni en masterstudenten met dezelfde studie met elkaar in contact brengt. Voor masterstudenten de kans om een kijkje in de keuken te nemen, voor u als alumnus een gelegenheid om uw expertise en ervaring te delen en daarmee uw oude opleiding te verrijken. De pilot loopt tot februari 2015 en als blijkt dat dit een mooie vorm is om alumni en studenten met elkaar in contact te brengen, is het de intentie dit

Mentornetwerk voort te zetten en ook uit te breiden voor onze ouderejaars bachelorstudenten. Vanaf de start van het Mentornetwerk doen er zo'n 45 alumni mee en rond de 50 masterstudenten en

worden de eerste contacten digitaal gelegd. Wij hopen dat dit in de komende maanden nog verder gaat groeien.

OPROEP

Graag vragen wij u om deel te nemen aan het Mentornetwerk van de Universiteit Utrecht en mentor te worden voor onze huidige masterstudenten. Voor onze studenten is dit een mooie manier om in aanraking te komen met alumni die dezelfde studie hebben gedaan en nu werkzaam zijn in diverse werkvelden.

Als mentor kunt u uw kennis en werkervaring inzetten en advies geven aan de student voor zijn/haar professionele ontwikkeling. U kunt zelf in uw profiel aangeven hoe u contact met de student (mentee) wenst te hebben, online, per telefoon en/of in levende lijve.

U kunt zich aanmelden via www.uu.nl/mentornetwerk

Terugblik Geodag 'Alles Stroomt'

Op 4 oktober 2014 vond in het Academieggebouw de tweede Geodag plaats. Tijdens deze dag werden alumni van de faculteit Geowetenschappen ondergedompeld in actuele onderzoeksonderwerpen. Een bond gezelschap van alumni was op de Geodag afgekomen, met oud-studenten uit alle disciplines. Bevlogen onderzoekers deelden hun kennis over onderwerpen op het gebied van aarde, duurzaamheid, stad en migratie. Tijdens de dag werd de kruisbestuiving tussen natuurwetenschappelijk en sociaal-economisch onderzoek binnen de faculteit inzichtelijk gemaakt door verschillende onderzoeksonderwerpen met elkaar te combineren. De dag startte met een plenaire lezing door Prof. dr. Martin Wassen, die het verbindende thema 'Alles stroomt' inleidde. Vervolgens konden de deel-

nemers gedurende de dag aanschuiven bij drie sessies. Vanuit de onderwerpen 'kennis', 'goederen', 'warmte', 'energie', 'water' en 'mensen' werden er verschillende lezingen aangeboden. Zo spraken Prof. dr. Oedzge Atzema (SGL) en Prof. dr. Maarten Kleinhans (FG) over kennisvalorisatie en hoe daar vorm aan wordt gegeven binnen de faculteit Geowetenschappen. Dr. Guus van Westen (SGL) en Dr. Walter Vermeulen (IMEW) spraken binnen het kader 'goederen' over verantwoord ondernemen. Binnen het onderwerp 'warmte' stond Prof. dr. Lucas Lourens (AW) stil bij veranderingen in het klimaat. In de sessie 'energie' vertelde Dr. Robert Harmsen (IMEW) over de aardbevingen in Groningen als gevolg van de huidige gaswinning. Dr. Inge de Graaf (FG) en Prof. dr. Annemarie van Wezel (IMEW) lieten zien hoe

er vanuit twee verschillende disciplines kan worden gekeken naar water. Tot slot stond Dr. Dick Ettema (SGL) stil bij het onderwerp 'mensen' met zijn presentatie over 'Het nieuwe fietsen'. Tijdens de lunch in de binnentuin van het Academieggebouw had iedereen de gelegenheid om zich te herenigen met oud-studiegenoten of juist nieuwe contacten te leggen. De dag werd afgesloten met een borrel waarbij masterstudent Tim Schuring de alumni op een vermakelijk en laagdrempelige manier confronteerde met verschillende aardwetenschappelijke processen.

Heeft u de Geodag 2014 gemist?

Volgend jaar vindt er weer een Geodag plaats, in het najaar van 2015. Houd de website in de gaten voor meer informatie.

Promoties

In de afgelopen maanden hebben de volgende promoties plaatsgevonden

Politie en camera's in uitgaansgebied niet altijd bevorderlijk voor veiligheidsgevoel Toezicht en handhaving in uitgaansgebieden is niet altijd even effectief om gevoelens van veiligheid bij bezoekers te vergroten, zegt promovendus *Jelle Brands*.

Een bruisend uitgaansleven is goed voor het stedelijke imago en de lokale economie, maar het moet wel veilig zijn. Want als bezoekers zich niet veilig voelen, dan zal dat de pret drukken en zullen zij wegblijven, zo is de gedachte. In uitgaansgebieden zijn dan ook steeds meer camera's en politieagenten aanwezig, onder andere om het veiligheidsgevoel te vergroten. Maar wat is 'veilig voelen' tijdens uitgaan eigenlijk? En kunnen veiligheidsmaatregelen dit gevoel beïnvloeden? Bezoekers van de centrale uitgaansgebieden van Utrecht en Rotterdam omschrijven een veiligheidsgevoel als 'de onbewuste ervaring van een situatie die bekend en

vertrouwd is'. Cameratoezicht en politie spelen mogelijk een rol in de totstandkoming hiervan. Dat dit gevoel versterkt zou worden door een toename van genoemde veiligheidsmaatregelen vinden bezoekers onwaarschijnlijk. De aanwezigheid van politie kan volgens hen soms zelfs angstgevoelens veroorzaken. Vooral wanneer politietoezicht nadrukkelijk aanwezig is en macht uitstraalt. Zoals een bezoeker zegt, als er "echt zes politieauto's zijn denk ik van oh nee, er is iets gebeurd!". Anders dan voor cameratoezicht, werkt aanwezigheid van politie wel geruststellend wanneer bezoekers een vorm van dreiging ondervinden. Politieagenten kunnen ingrijpen en dreigende situaties sussen of beëindigen. Toezicht en handhaving in uitgaansgebieden zijn dus niet altijd even effectief om gevoelens van veiligheid te vergroten. Veiligheidsmaatregelen zouden daarom in ieder geval niet opgevat moeten worden als generieke maatregelen die altijd en overal het 'gewenste effect' sorteren.

Aanpassing aan klimaatverandering integreren in stedelijk beleid

Steden zijn nog niet klaar voor klimaatverandering. Promovenda *Caroline Uittenbroek* concludeert dat gemeenten aanpassingen aan het klimaat goed kunnen integreren in het huidige beleid. Nu moet dat alleen nog de standaard worden. Steden zijn gevoelig voor de gevolgen van klimaatverandering. Zo zorgde de aanhoudende hitte in juni en juli van dit jaar voor hittestress onder bepaalde bevolkingsgroepen en de heftige regenbuien in augustus zorgde voor vele ondergelopen kelders en straten. Door de verwachte klimaatverandering zullen dit soort weersextremen steeds vaker voorkomen. Om schade in de stedelijke omgeving en onnodig hoge kosten te voorkomen, is het verstandig dat steden vandaag starten met het zich aanpassen aan klimaatverandering. Gemeenten spelen een belangrijke rol bij de planning en uitvoering van klimaatadaptatie. Ze zijn nauw betrokken bij bijvoorbeeld de aanleg van groene daken en water-

pleinen. Diverse gemeenten zijn op zoek naar integrale oplossingen, waar klimaatadaptatie wordt geborgd in bestaande beleidsdomeinen, bijvoorbeeld stedelijke planning, watermanagement en gezondheidszorg. Die integratie van klimaatadaptatie in andere beleidsdomeinen wordt mainstreaming genoemd, en zorgt voor een effectievere beleidsvorming. Om stedelijke aanpassingen aan het klimaat urgenter te maken, is een aanpak nodig die zich richt op het structureel en weloverwogen integreren van klimaatadaptatie in stedelijk beleid. Dat betekent dat gemeenten (maar mogelijk ook andere partijen in de stad) hun percepties en routines binnen verschillende beleidsdomeinen moeten veranderen. Naar verwachting is deze organisatorische verandering een langetermijnproces. Het is van belang dat in de praktijk, urgentie voor het mainstreamen van klimaatadaptatie wordt gestimuleerd. Voor nu geldt namelijk: mainstreamen is nog niet mainstream.

Persoonlijkheid bepaalt succes

in achterstandswijk Hoe meer immigranten er in een buurt wonen, hoe positiever de houding van allochtone jongeren is tegenover hun opleiding. Dat stelt *Jaap Nieuwenhuis* in zijn proefschrift.

Er bestaat in de wetenschap nog weinig duidelijkheid over de invloed die een buurt kan hebben op bijvoorbeeld het school- of carrière-succes van de inwoners. Promovendus Jaap Nieuwenhuis wilde verklaren waarom er zoveel verschillende antwoorden bestonden. Daarom onderzocht hij of jongeren met verschillende persoonlijkheidstypes verschillend worden beïnvloed door buurtachterstand. Nieuwenhuis concludeerde dat de buurt jongeren met een veerkrachtige persoonlijkheid niet of nauwelijks beïnvloedt op het gebied van schoolsucces, kans op werkloosheid en hun mening over school en werk. Jongeren met een niet-veerkrachtige persoonlijkheid ervaren echter wel invloed van de buurt waarin ze opgroeien. Het opgroeien in een

achterstandsbuurt heeft voor hen een negatieve invloed op schoolsucces en het vergroot het de kans op werkloosheid. Voor niet-veerkrachtige allochtone jongeren speelt de hoeveelheid immigranten in de buurt ook een rol. Een matige proportie van immigranten heeft een positieve invloed op hun houding tegenover onderwijs. Er bestaan grote verschillen tussen jongeren in de mate waarin ze worden beïnvloed door de buurt waarin ze opgroeien, en deze verschillen worden voor een belangrijk deel verklaard door hun persoonlijkheid.

Dogma buurteffecten op jongeren doorbroken

Promovenda *Kirsten Visser* onderzocht welke factoren invloed hebben op het effect van de buurt op jongeren. Buurtbeleving, de persoonlijke keuzes van jongeren en de opvoedstrategieën van ouders blijken sterke spelers.

Het algemene gedachtegoed is dat het opgroeien in een achterstandsbuurt een negatieve invloed heeft op jongeren. Ze zouden het slechter doen dan hun leeftijdsgenoten in betere buurten vanwege sociale disorganisatie, negatieve rolmodellen en de invloed van slechte vrienden. Ondanks dat in de Nederlandse context het bestaan van dit soort buurteffecten nog niet overtuigend is aangetoond, vormt het wel de basis voor de buurtgerichte aanpak, zoals het beleid van stedelijk herstructurering. De sloop van verouderde flatgebouwen en de nieuwbouw van duurdere alternatieven zou leiden tot een betere sociale mix en daarmee minder negatieve buurteffecten, maar wel met gedwongen verhuizingen tot gevolg. We weten weinig over hoe jongeren hun buurt ervaren en gebruiken, en hoe ze omgaan met een gedwongen verhuizing. Door middel van een survey, diepte-interviews, mental mapping en fotografie geeft Visser inzicht in de belevingswereld van jongeren uit achterstandsbuurt in Utrecht, Rotterdam en Chicago. Bovendien onderzocht ze hoe ouders van invloed zijn op de relatie tussen de buurt en de jongeren. Visser concludeert dat het belangrijk

is om de verschillende percepties van plaats en het belang van agency (de capaciteit om vrije keuzes te maken) mee te nemen in buurteffectonderzoek en –beleid. Daarnaast vinden Jongeren en ouders vinden verschillende manieren om met een gedwongen verhuizing en de achterstand in de buurt om te gaan.

Anticonceptie effectief in Rwanda

Promovendus *Dieudonne Muhoza* concludeerde in zijn promotieonderzoek dat het dalende geboortecijfer in Rwanda te danken is aan een verbeterde toegang tot anticonceptie. Rwanda maakt een opmerkelijke demografische verandering door: tussen 2005 en 2010 steeg het aantal gebruikers van moderne anticonceptie van 17 tot 52 procent en daalde het vruchtbaarheidscijfer met 25 procent van 6,1 tot 4,6 kinderen per vrouw. Deze daling van het kindertal is niet het gevolg van sociaaleconomische ontwikkeling die maakt dat het hebben van veel kinderen geen economische voordelen meer biedt. Er is eerder sprake van een door armoede gedreven voorkeur voor een lager kindertal en een door de overheid gefaciliteerde verbeterde toegang tot anticonceptie. Na de burgeroorlog en genocide in de jaren 90 was het onderwerp geboortepanning beladen. Tien jaar later kon de overheid, die de zeer snelle bevolkingsgroei als een rem ziet voor ontwikkeling, de voorkeur voor een driekindsgezin wel bepleiten. Het gevoerde gezinsplanning beleid viel in 'vruchtbare grond' in dit zeer dicht bevolkte land waar de mensen in hoofdzaak moeten leven van de opbrengsten van een klein stukje grond. Muhoza laat in zijn promotieonderzoek zien dat in Rwanda, in tegenstelling tot in haar buurlanden, het gewenst kindertal nauwelijks verschilt naar sociaaleconomische positie of culturele achtergrond. Het gebruik van anticonceptie liet wel verschillen zien naar deze factoren in 2005, maar de groepen met de minste toegang tot anticonceptie (de meerderheid van lager opgeleide vrouwen op het platteland) hebben in 5 jaar tijd hun achterstand snel verkleind.

Nieuws van de V.U.G.S.

Beste alumni,

De eerste twee maanden van het jaar zijn voorbij gevolgen en er hebben al veel activiteiten plaatsgevonden. De start van het collegejaar begon zoals ieder jaar met de introductie. Onder leiding van de Introductiecommissie is er een geslaagde week neergezet met het thema 'The Sky is the Limit'. In deze week hebben ongeveer 200 eerstejaars een goede start gemaakt met de studie Sociale Geografie & Planologie, met de V.U.G.S. en de stad Utrecht. De week

93e bestuur der V.U.G.S.

Breekweek Gdansk.

erna, op 11 september, vond de bestuurswisseling plaats in de Senaatszaal van het Academiegebouw. Op deze bijzondere plek en avond maakte het 92^e bestuur der V.U.G.S. plaats voor het 93^e bestuur der V.U.G.S. Na de traditiegetrouwe Zwanenzang door de voorzitter en de vele mooie en lovende woorden van alle aanwezigen, zat het er voor het 92^e bestuur erop en nam het 93^e bestuur het stokje over. Ik stel dan ook graag het huidige bestuur aan u voor:

- Jos van Heest: Voorzitter, Commissaris Promotie & Planning
- Emma Douven: Secretaris
- Leon Klomp: Penningmeester, Commissaris Website & ICT
- Rachel Daelmans: Vice-voorzitter, Commissaris Evenementen, Commissaris Alumni & Archief
- Aimee Baars: Vice-secretaris, Commissaris Boeken
- Frouwke Smidt: vice-penningmeester, Commissaris Extern

In oktober was het weer tijd om de 92ste Dies Natalis der V.U.G.S. te vieren met een Diesweek. Met het thema 'Destination Unknown' werden verschillende hoeken van de wereld 'bezocht'. Er werd voor ieder wat wils georganiseerd, zo vond er onder andere een biercantus plaats, gaf politicus Jan Pronk een interessante lezing tijdens het Staf-Studentendiner, werden de magen weer gevuld met een Hamburgerlunch en taart op de verjaardag van de V.U.G.S. en konden de sportievelingen zich uitleven tijdens de Bos-sabal activiteit. De week werd feestelijk afgesloten met een geslaagd Diesfeest. Er kan terug gekeken worden op een mooie week waarin de verjaardag van de V.U.G.S. goed is gevierd.

De V.U.G.S. heeft de afgelopen maanden ook een aantal inhoudelijke activiteiten georganiseerd. Zo vond op 7 oktober een bedrijfsbezoek plaats bij Kadaster waar de studenten een kijkje kregen binnen de afdeling Geo-Informatie. Op 10 november vond er een lezing plaats, gegeven door drs.

Joris Schapendonk, over de noordelijke migratiestromen vanuit de sub-Sahara. Het ging hierbij niet over de motieven van migranten maar juist hoe deze stromen verlopen binnen Europa en de stromen naar Europa toe. Ook vond er in dezelfde maand de jaarlijkse Carrière dag plaats. Hierbij werd gestart met een openingslezing door Victor Schoenmakers van Port of Rotterdam. Vervolgens vonden er verschillende workshops plaats van bedrijven als Calco, Geodan, Stads², Buck Consultants International en Jonge Honden. De dag werd afgesloten met een bedrijvenmarkt en (netwerk)borrel. Natuurlijk organiseert de V.U.G.S. ook een aantal reizen gedurende het jaar, want reizen hoort natuurlijk bij een echte geograaf. In het weekend van 3 oktober trok een delegatie V.U.G.S.-ers naar de oosterburen om Düsseldorf te bezoeken. Hier is de stad door een geografische bril bekeken en is ook het uitgaansleven goed verkend. Daarnaast zijn ook de eerstejaars erop uit getrokken om elkaar beter te leren kennen, namelijk naar Gdansk in Polen. De volgende reis die georganiseerd wordt is de wintersport naar Flaine, waar een groep van 50 V.U.G.S.-ers de pistes onveilig zullen gaan maken. Ook vindt in april weer de jaarlijkse Buitenlandse Excursie plaats. De bestemming hiervan wordt snel bekend gemaakt. Voor meer informatie over de V.U.G.S. en de activiteiten die wij voor onze leden, sponsors, donateurs en alumni organiseren kunt u altijd terecht op onze website: www.vugs.nl. Wij zijn altijd opzoek naar nieuwe donateurs, sponsors, en contacten bij bedrijven voor het organiseren van bedrijfsbezoeken, lezingen, symposia en andere activiteiten. Als u hier eventueel interesse in heeft dan kunt u contact met ons opnemen via vugs@uu.nl

Met geografische groet, Namens het 93^e Bestuur der V.U.G.S.,
Rachel Daelmans *Vice-voorzitter en Commissaris Alumni & Archief*

Op weg naar een Geo-portaal

Het eerste onderzoek waar niet gepleit wordt voor meer samenwerking moet ik nog tegenkomen. Nee, of het nu gemeentes, provincies of ondernemingen betreft de onderzoekers weten altijd wel waar het aan ligt: te weinig samenwerking. Zo is één van de heilige gralen uit de economische geografie de zogenaamde 'Triple Helix'. Een samenleving zou het meest innovatief zijn als er een nauwe samenwerking bestaat tussen kennisinstellingen, overheid en het bedrijfsleven. Er moet volgens de onderzoekers vooral geïnvesteerd worden in het opbouwen van ragfijne netwerken, ook al zo'n begrip dat in geen enkel onderzoek ontbreekt. Het resulteert veelal in talrijke fraaie plaatjes die trouwens verdomd veel weg hebben van de eerste artistieke pogingen van kleuters die ook graag overal lijntjes in velerlei kleuren naar toe laten lopen. Die adviezen zijn natuurlijk mooi en uitermate beleidsrelevant, maar hoe is de dagelijkse praktijk binnen ons eigen vak? Hoeveel samenwerking en kruisbe-

stuiving zien we daar? Allerlei onderzoeksdirecteuren mogen dan wel de 'cross-over' hoog op hun agenda hebben staan, maar de praktijk is anders. Zo weten de fysisch geografen maar heel weinig van de sociaal geografen en is bij beiden de kennis van de aardwetenschappen en hun beoefenaars beperkt. Sterker, de meeste fysisch en sociaal geografen weten ook nauwelijks iets over hun collega's bij de andere universiteiten en trouwens zelfs binnen de eigen universiteit houdt het allemaal niet over. Om nog maar te zwijgen over de samenhang tussen onderwijs en onderzoek. Binnen de universitaire muren is die al bijna afwezig. Laat staan dat iemand van de universiteit iets weet over wat er gebeurt op het middelbare onderwijs en de lagere scholen. Zo schijnen nog veel mensen te denken dat aardrijkskundeleraars vooral vijftigers met sandalen zijn. In werkelijkheid zijn het veelal jonge, dynamische vrouwen. Ook bestaat er bij veel van mijn collega's een wat meewarig beeld over

de leraar. Door mijn rubriek 'aardrijkskundeles van' in het blad Geografie en de berichten over de jaarlijkse onderwijsdag waar zo'n duizend mensen zich verdringen, weet ik dat dit onterecht is. Ik heb zelden een groep gezien die zo enthousiast en leergierig met het vak bezig is als de leraren aardrijkskunde. Kortom, het wordt tijd voor onze eigen Triple Helix. Die gaat er ook komen. Er wordt door het KNAG en de Universiteit Utrecht en Universiteit van Amsterdam hard gewerkt aan de bouw van een geografie portaal. Een site waar alles wat met geografie te maken heeft, in de meeste brede zin van het woord, zal worden aangeboden en ontsloten. Spraakmakende blogs zullen er daarbij voor moeten zorgen dat mensen er dagelijks even een bezoekje aan brengen voor een profielwerkstuk, als mogelijke studie, commentaren op het eindexamen maar vooral ook voor de lol.

Ton van Rietbergen

Colofon

Jaargang 6

Nummer 2, december 2014

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen

Departement Sociale Geografie &

Planologie

Postbus 80115

3508 TC UTRECHT

www.uu.nl/geo/alumni

Contactpersoon

Erika P. van Middelkoop

Coördinator Alumnibeleid SG&PL

Telefoon 030 253 20 86

E-mail e.p.vanmiddelkoop@uu.nl

Grafische vormgeving

C&M | (Carto-)grafische Vormgeving

[8788] Margot Stoete

Fotografie

Coverfoto GEOdag 2014,

Suseno Budidarsono,

VUGS, SGPL

Doorgeven adreswijziging/Aanmelden alumni

Adreswijziging:

Staat u al als alumnus/reünist V.U.G.S. geregistreerd, maar gaat u verhuizen, dan kunt u uw adreswijziging doorgeven aan: Universiteit Utrecht, Faculteit Geowetenschappen, departement SG&PL t.a.v. Erika P. van Middelkoop, Postbus 80115 3508 TC Utrecht of per e-mail: e.p.vanmiddelkoop@uu.nl

Aanmelden alumni:

Ons adressenbestand zal zeker niet compleet zijn. Mocht u nog weten dat jaar- en/of studiegenoten deze informatie niet krijgen, maar wel graag op de hoogte blijven, laat ons dat dan weten, dan zullen wij zorgen dat zij in het bestand opgenomen worden. Op onze website staat een aanmeldformulier waar u uw gegevens kunt invullen www.uu.nl/geo/alumni.

LinkedIn – Meldt u aan!

Naast het adressenbestand is er ook een LinkedIn pagina alumni sociale geografie en planologie universiteit Utrecht (www.linkedin.com/groups/). Al ruim 1.270 alumni zijn u voor gegaan. Ook via deze pagina wordt u op de hoogte gehouden van allerlei activiteiten en discussies.